

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 15^{ης} ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1928

ΠΡΟΕΔΡΙΑ Κ. ΖΕΓΓΕΛΗ

ΛΟΓΟΙ

Ο κ. Πρόεδρος χαιρετίζει ως ἔπεται τὸν νέον ἀκαδημαϊκὸν ἀντιστράτηγον κ. Α. Μαζαράκη.

Μετ' ἐξαιρετικῆς χαρᾶς προσαγορεύει σήμερον ἡ Ἀκαδημία τὸ νέον αὐτῆς μέλος τὸν ἀντιπρόσωπον τῶν πολεμικῶν ἐπιστημῶν ἀντιστράτηγον τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κ. Ἀλέξανδρον Μαζαράκη.

Ἴσως δὲν εἶναι τυχαῖον ὅτι ἡ ἔδρα τὴν ὁποίαν τόσον ἀξίως καταλαμβάνετε ὀνομάζεται τῶν πολεμικῶν ἐπιστημῶν καὶ οὐχὶ τῆς πολεμικῆς ἐπιστήμης.

Ἴσως εἰς οὐδένα ἄλλον κλάδον εἶναι τοσοῦτον ἀναπόφευκτος ἡ συνδρομὴ πολλῶν συγχρόνως ἐπιστημῶν ὅσον εἰς τὸν στρατιωτικὸν καὶ μάλιστα σήμερον. Μαθηματικά, Μηχανικὴ, Φυσικὴ καὶ Χημεία, διὰ τὰ περιορισθῶν εἰς τὰς κυριότητας, εἶναι οἱ τέσσαρες στυλοβάται ἐφ' ὧν σήμερον θεμελιούται ἡ ἀνωτέρα στρατιωτικὴ ἐκπαίδευσις. Τῶν δύο τελευταίων ἡ ἐξαιρετικὴ σημασία κυρίως κατεδείχθη εἰς τὸν τελευταῖον Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, καὶ ἀξίωμα ἀδιαφιλονείκητον ἐξεπῆγασεν ἐξ αὐτοῦ, ὅτι τόσον εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς εἰρήνης, ὅσον καὶ εἰς τοῦ πολέμου ἡ τελικὴ νίκη ἀνήκει ὄχι εἰς τοὺς ἰσχυροτέρους μῦς, ἀλλ' εἰς τὰ ἰσχυρότερα νεῦρα. Εἰς ἐκεῖνον ὅστις γνωρίζει τὰ παρασκευάζη ἐγκαίρως ὅλα τὰ μέσα συντηρήσεως ἀμύνης καὶ ἐπιθέσεως κατὰ τὰς ὑποδείξεις τῆς ἐπιστήμης, καὶ ἐν συνεχεῖ παρακολουθήσει τῶν ὁραταίων αὐτῆς προόδων.

Τοῦτο τοῦλάχιστον φέρει τὴν παρηγορίαν εἰς τὴν ἀνθρωπότητα, ὅτι παρὰ τὰς ἀναρρυθμίτους συμφορὰς τοῦ πολέμου ἢ τελικὴ νίκη ἀνήκει εἰς τὴν ἐπιστήμην, ἀσφαλίζουσα τὴν ὑπεροχὴν τοῦ πολιτισμοῦ κατὰ τῆς ἀπολιτίστου βίας.

Αἱ ἀλήθειαι αὐταὶ δὲν ὑπῆρξαν οὐχ ἦπτον ἀπόρροια ἀπλῶς τοῦ τελευταίου φοβεροῦ πολέμου. Ὑπῆρξαν ἀλήθειαι παλαιαὶ ἀναγνωρισθεῖσαι κυρίως ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης τοῦ πολέμου. Τὰ ὄργανα δὲ καὶ τὰ πολεμικὰ ἐν γένει μέσα ἐτελειοποιήθησαν κυρίως ἐν τῇ Αὐτοκρατορίᾳ τοῦ Βυζαντίου. Ὅλας τὰς νέας συσκευὰς τοῦ πολέμου καὶ τὰ καταχθόνια παρασκευάσματα αὐτοῦ ἐκρηκτικά, ἐμπρηστικά, καπνογόνα, φλογοβόλα, ἀσφυκτικά, θέλομεν συναντήσῃ εἰς τὰ σπάργανα αὐτῶν, ὀλισθαίνοντες μέχρι τῆς ὄχθης τοῦ Κερατίου, ὑπὸ τὸ ἱερὸν παλάτιον, εἰς τὸ περίφημον ὄπλοφυλάκιον τῶν Μαγγάνων.

Ἐκεῖ ἐφυλάσσοντο οἱ σιδηρόφρακτοι κριοί, οἱ καταπέλται, αἱ βαλλίστραι καὶ αἱ τερατώδεις χελῶναι. Ἐκεῖ αἱ ἠρθρωμένα κλίμακες, αἱ σατανικαὶ τρίβολοι, οἱ κάκκαβοι, αἱ πλήρεις ἀσβέστου, νάφθης καὶ ῥητίνης ἐμπρηστικαὶ χύτραι. Ἐκεῖ εἰς τὸ ἀσφαλέστερον καὶ μυστικώτερον μέρος ἐφυλάσσετο καὶ τὸ θαναμάσιον Ἑλληνικὸν πῦρ τοῦ Καλλινίκου.

— Ἐπιτρέψατέ μοι, ἐδῶ κύριοι μίαν παρένθεσιν, — νὰ ἐκφράσω τὴν ἀπορίαν μου, διατὶ ἡμεῖς ἐξακολουθοῦμεν νὰ τὸ ὀνομάζωμεν ὑγρὸν πῦρ, ἐνῶ εἰς τὰς ἄλλας Εὐρωπαϊκὰς γλώσσας λέγεται Ἑλληνικὸν πῦρ.

Τὸ Ἑλληνικὸν πῦρ δι' οὗ κυρίως κατορθώθη ὡς τονίζει ὁ Schlumberger ἢ συνεχῆς ἀπόκρουσις τῶν Ἀσιατικῶν φυλῶν, ὑπῆρξεν ἢ μεγαλυτέρα τῶν αἰῶνων πάντων πολεμικὴ ἐφεύρεσις. Ἐκείνη ἦτις ἐξησφάλισεν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην τὴν ἐπικράτησιν τοῦ πολιτισμοῦ, ἀναχαιτίσασα ἐπὶ αἰῶνας ὅλους τὴν εἰσβολὴν τοῦ ἀκατασχέτου Ἀσιατικοῦ χειμάρρου εἰς τὴν πόλιν τῶν φώτων καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, διασώσασα οὕτω τὴν Δύσιν κινδυνεύουσαν νὰ ἐκβαρβαρωθῇ πλήρως πρὶν ἢ δυνηθῇ νὰ μεταλάβῃ τῶν ἀπὸ τῆς ἐγγύς Ἀνατολῆς ἐπιστημονικῶν φώτων.

Πρώτη ἐφαρμογὴ καταφλεκτικοῦ σώματος ἐν μίγματι εὐκαύστων ὑλῶν, ἀπετέλεσε τὸν πρόδρομον τῆς πυρίτιδος, συγχρόνως δέ, ὡς εἴχομεν τὴν

εὐκαιρίαν ἄλλοτε νὰ καταδείξωμεν¹, καὶ τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν ἐκρηκτικῆς ὕλης — καὶ ἐνταῦθα ἐνέκειτο τὸ σπουδαιότερον τοῦ μυστικοῦ — πρὸς ἐκσφενδόνισιν ἐμπρηστικῶν ὑλῶν διὰ «σιφόνων χαλκῶ ἠμφιεσμένων» κατὰ τὴν φράσιν τῆς τακτικῆς τοῦ Λέοντος, ἧτοι τῶν πρώτων πυροβόλων σωλήνων, ἐφευρέσεως καὶ ταύτης Ἑλληνικῆς.

Αἱ ἐπιβλητικαὶ αὐταὶ παραδόσεις τῆς ἱστορίας συνδέουν ἀκόμη στενώτερον τὰς πολεμικὰς ἐπιστήμας πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Ἀκαδημίαν.

Ὅφείλω νὰ σᾶς εἶπω, στρατηγέ μου, προλαμβάνων ὑμᾶς διότι γνωρίζω τὴν μειοψηροσύνην σας, ὅτι εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἀντιπροσώπου τῶν πολεμικῶν ἐπιστημῶν εὐρέθη ἡ Ἀκαδημία εἰς πολλὴν ὅσον καὶ εὐχάριστον δυσχέρειαν.

Οἱ τελενταῖοι πόλεμοι, λυδία λίθος τῆς στρατιωτικῆς ἀξίας τῶν ἡγητόρων τοῦ στρατοῦ ἀνέδειξεν εὐτυχῶς, πολλοὺς Ἕλληνας στρατηγούς ὑπερόχους εἰς μόρφωσιν καὶ στρατιωτικὴν τέχνην, ὅσον καὶ εὐλαβεῖς κληρονόμους τοῦ Ἑλληνικοῦ πυρός, τοῦ ὁποίου ὅμως τὸ μυστικὸν ἐνέκλειον αὐτὴν τὴν φορὰν εἰς τὰ στήθη των. Μετὰ βαθεῖαν μελέτην ἐκλέξασα μεταξὺ τῶν πρώτων ἓνα — διότι ἐνὸς μόνον δικαιοῦται — ἡ Ἀκαδημία, ἐπιθυμεῖ διὰ τῆς ἐκλογῆς αὐτῆς νὰ ἐκδηλώσῃ τὴν ὑψίστην αὐτῆς τιμὴν πρὸς ὄλον τὸν Ἑλληνικὸν στρατὸν καὶ τοὺς ἱκανωτάτους αὐτοῦ ἀρχηγούς.

Στρατηγέ μου!

Ἐγμεῖς δὲν δύνασθε βεβαίως νὰ ἐπαναλάβετε τὸ παράπονον τὸ ὁποῖον κάποτε ἐξέφερε στρατηγὸς οὐτινος λησμονῶ τὸ ὄνομα. «Εἴμεθα σὰν τοὺς μανδύας, μᾶς ἐνθυμοῦνται μόνον ὅταν βρέχη». Ἡ πολιτεία πάντοτε σᾶς ἐνθυμήθη, καὶ εἰς τὴν βροχὴν καὶ εἰς τὴν καλοκαιρίαν. Ὅσάκις ἢ καταγιγῆς ἐμαίνετο εἴτε εἰς τὴν Μακεδονίαν εἴτε εἰς τὴν Θράκην εἴτε εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἐκ τῶν πρώτων ἀπέστειλλεν ὑμᾶς διὰ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσῃ. Καὶ ὅταν πάλιν ἡ εὐδία ἐπῆλθε καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐλευθερίας εἰς τοὺς αἵματοβρέκτους νέους ἐθνικοὺς ἀγρούς, ὑμᾶς ἐξέλεξε πάλιν ἡ Πολιτεία διὰ νὰ χαράξετε τὰ νέα ὄριά των.

¹ *Comptes rendus de l'Académie des Sciences*, 170, p. 1058.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ὀφείλω νὰ σταματήσω ὀλίγον. Ἐπέκειτο ἡ συνδιάσκεψις τῶν Βερσαλλιῶν. Νέος χάριτος τῆς Εὐρώπης ἐπρόκειτο νὰ χαραχθῆ. Ἡ ἐκπλήρωσις παλαιῶν ἐθνικῶν πόθων ἤγγιζεν εἰς τὴν πραγματοποίησιν. Οἱ καλύτεροι δικηγόροι καὶ ἐμπειρογνώμονες πανταχόθεν συνέρροον εἰς τὴν ἱστορικὴν πόλιν, ἄλλοι διὰ νὰ φωτίσωσι καὶ ἄλλοι διὰ νὰ συσκοτίσωσι τοὺς μεγάλους δικαστάς.

Οὐδέποτε ὁ στρατός μας ἀνέλαβε νὰ φέρῃ εἰς πέρας λεπιοτέραν καὶ σπουδαιοτέραν ἐντολήν.

Ποῖος προκειμένου περὶ χαράξεως τῶν Μακεδονικῶν συνόρων καλύτερον ἠδύνατο νὰ ἀνατρέψῃ πρὸ τοῦ μεγάλου ἐκείνου συνεδρίου τὰ κατὰ τῆς Ἑλληνικότητος αὐτῆς ἐπὶ ἀνακριβῶν στατιστικῶν τῶν ἀντιπάλων στηριζόμενα ἐπιχειρήματα, ἀπὸ τὸν συγγραφέα τῶν «ἱστορικῶν περιπετειῶν τῆς Μακεδονίας», τοῦ βιβλίου ὅπερ νεαρὸς ἀκόμη μετὰ βαθεῖαν ἐπιτόπιον μελέτην, πολὺ πρὸ τῶν βαλκανικῶν ἀκόμη πολέμων, συνεγράψατε, διαισθανόμενος ἐν τῇ πατριωτικῇ ὑμῶν προβλέψει ὅτι ἤθελε κάποτε εἰς τὸ ἐγγυὸς μέλλον ἀποβῆ ἔξαιρετικῶς χρήσιμον.

Καὶ διὰ τὰ ὅρια τῆς Ἡπείρου ὑμεῖς πάλιν ἐφιλοπονήσατε τὴν στατιστικὴν καὶ τοπογραφικὴν μελέτην, ἣτις ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τῶν Ἑλληνικῶν διεκδικήσεων καὶ κατέληξεν εἰς εὐμενῆ ἀπόφασιν τῆς περὶ τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων Ἐπιτροπῆς, δι' ἧς περιελαμβάνετο εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἔδαφος ἡ Β. Ἡπειρος ἀπὸ τῆς Χειμάρρας μέχρι καὶ τῆς Κορυτσᾶς. Εἶναι γνωστὸν πῶς κατόπιν ἐματαιώθη ἡ πραγματοποίησις, τῶν τελευταίων τούτων.

Ποῖος τέλος εἶχε μελετήσει στρατηγικῶς τὴν Θράκην καλύτερον ἀπὸ τὸν στρατηγόν, ὅστις ἀφοῦ ἐπὶ κεφαλῆς τῆς νεοσυστάτου μεραρχίας Σμύρνης συνέντηρε πᾶσαν ἀντίστασιν τῷ 1920 εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν καταλαβὼν διαδοχικῶς τὸ Ἀξάριον καὶ Μπαλουκεσερ καὶ συλλαβὼν χιλιάδας αἰχμαλώτων, μετακληθεὶς δὲ εἰς Πάνορμον καὶ ἀναλαβὼν τὴν διοίκησιν ἀποβατικῶς Σώματος, διέσχυσεν ἐπὶ κεφαλῆς τεσσάρων φαλάγγων τὴν Θράκην ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ Ῥεδαιστοῦ μέχρις Ἀδριανουπόλεως, ἐπιτυχῶν τὴν διάλυσιν τοῦ στρατοῦ τοῦ Τζαφέρ Ταγιάρ καὶ τὴν σύλληψιν αὐτοῦ τούτου τοῦ ἀρχηγοῦ.

Εἴτε μὲ τὸ ξίφος εἴτε μὲ χάριτας ἢ στατιστικάς, εἶσθε ὀπλισμένοι, πάντοτε ἠγωνίσθητε μὲ φρόνησιν, μὲ ἐνθουσιασμόν καὶ μετ' ἐπιτυχίας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς ἰδέας. Καὶ ὅταν κανὲν ἐκ τῶν ὀπλῶν τούτων δὲν ἠδύνασθε πλέον νὰ χρησιμοποιήσητε δὲν ἐδιστάσατε νὰ προσφύγητε εἰς τὴν γραφίδα μὲ τὴν ἀγαθὴν πρόθεσιν νὰ προλάβετε κινδύνους καὶ καταστροφάς.

Ἀπομακρυνθέντες τοῦ στρατοῦ κατὰ τὸ 1920, ἐπέζητήσατε διὰ σειρᾶς ἄρθρων δημοσιευθέντων εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 1921 νὰ καταδείξετε τὸ ἐπικίνδυνον τῆς ὑπερμέτρου ἐξαπλώσεως τοῦ μετώπου, καὶ ὑπεδείξατε ἐπὶ τῶν νόμων τῆς στρατηγικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς φρονήσεως στηριζόμενος τὴν ἀνάγκην τῆς συμπτώξεως αὐτοῦ πρὸς πρόληψιν ἀνεπανορθώτου ἥττης. Δυστυχῶς δὲν εἶχομεν ἀπομνημονεύσει ὅλοι τότε τὰ σοφὰ λόγια τοῦ Κικέρωνος. «Δὲν ὠφελεῖ ὁ στρατὸς νὰ εἶναι εἰς τὰ ὄπλα ἂν δὲν ὑπάρχουν φρόνιμοι συμβουλαὶ εἰς τὴν χώραν».

Μετὰ τὸν Μικρασιατικὸν ὄλεθρον προκειμένου νὰ συναφθῇ ἀνακωχὴ ὑμᾶς πάλιν ἔστειλεν ἡ Πολιτεία καὶ ὁ στρατὸς νὰ τοὺς ἀντιπροσωπεύσητε εἰς Μουδανιά. Ἄλλ' ἡ χεὶρ ἡ ὁποία εἶχεν ἄλλοτε τόσον καλυτέρας εὐκαιρίας νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἠρνήθη νὰ τὴν ὑπογράψῃ κατόπιν τοῦ σκληροῦ ὄρου, τῆς ἐγκαταλείψεως τῆς ἀνατολικῆς Θράκης, ἣν ἐπέβαλον οἱ ἰσχυροί, καὶ ἀπεχωρήσατε.

Εἰς τὴν μετέπειτα συγκληθεῖσαν σύσκεψιν τῆς Δωζάνης ὑμᾶς καὶ πάλιν ἐξέλεξεν ἡ Πολιτεία ὡς στρατιωτικὸν ἀντιπρόσωπον. Μετέπειτα ἀναλαβὸν τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Γενικοῦ Ἐπιτελείου κατὰ τὸ 1924 καὶ 1925 καὶ βραδύτερον καὶ μέχρι τῆς χθὲς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, μὲ τὴν χαρακτηρίζουσαν ὑμᾶς πρόβλεψιν καὶ φρόνησιν, θωρακισμένοι καὶ μὲ τὴν γενικὴν ἐκτίμησιν τοῦ στρατοῦ, ἐμεριμνήσατε ὑπὲρ τῆς μορφώσεως καὶ ἐφοδιασμοῦ αὐτοῦ ὅσον σὰς ἦτο τοῦτο δυνατὸν καὶ τὴν πειθαρχίαν καὶ τὸ γόητρον αὐτοῦ ἐκρατήσατε εἰς τὴν ἀνήκουσαν περιωπὴν.

Θὰ ἐπεθύμουν ἐκτενέστερον νὰ ὠμίλων περὶ τῆς λαμπρᾶς ὑμῶν μελέτης περὶ τοῦ μεγάλου πολέμου, τῆς ὁποίας μόνον τὸ πρῶτον μέρος ἐπρόφθασε νὰ ἴδῃ τὸ φῶς, τὴν ὁποίαν ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τῆς Ἀκαδημίας ἰδιαιτέρως ἐξῆρε. Δὲν εἶμαι ὅμως ἀτυχῶς γνώστης τῆς Στρατιωτικῆς ἐπιστήμης

καὶ περιορίζομαι νὰ ἀναφέρω μόνον τὸ πνεῦμα ὑφ' ὃ συνετάχθη καὶ τὸν σκοπὸν πρὸς ὃν ἀποβλέπει, ἱκανὰ καὶ ταῦτα μόνα ἵνα καταδειχθῇ ἡ μεγάλη αὐτοῦ χρησιμότης.

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ἐπισήμων ἐκθέσεων τοῦ Γαλλικοῦ καὶ Γερμανικοῦ Ἐπιτελείου ἐδώσατε ἐν αὐτῇ ἀκριβῆ ἀνάλυσιν τῶν κυριωτέρων συντελεστώων τῆς ἐμπολέμου συγκροτήσεως ἀμφοτέρων τῶν στρατοπέδων, καὶ ἀντικειμενικὴν κριτικὴν τῶν ἐκατέρωθεν στρατιωτικῶν γεγονότων καὶ κρατουσῶν στρατιωτικῶν ἰδεῶν πρὸ τοῦ πολέμου καὶ κατ' αὐτόν. Τί ἀληθῶς ὠφελιμότερον διὰ τὴν ὑψηλοτέραν μόρφωσιν τοῦ στρατοῦ, ἀπὸ τὴν ἀμερόληπτον ἀνάλυσιν τῶν στρατιωτικῶν γεγονότων τοῦ μεγαλυτέρου τῶν πολέμων ὑπὸ σοβαροῦ μελετητοῦ τῆς στρατιωτικῆς τέχνης καὶ ἐμπείρου συγχρόνως πολεμιστοῦ γενομένην; Διὰ τοῦτο ἐν μόνον ὡς ἀπαύγασμα τῆς μελέτης τοῦ βιβλίου σας τούτου νομίζω εὐκαιρον νὰ εἴπω. Τὴν εὐχὴν ὅπως καὶ ὁ δεύτερος τόμος ἴδη ταχέως τὸ φῶς, καὶ τὴν πεποίθησιν ὅτι τοιαύτης μορφώσεως στρατιώτης θέλει τιμῆσει τὴν Ἑλληνικὴν Ἀκαδημίαν.

Ὡς εὖ παρέστητε, φίλε συνάδελφε ἐν αὐτῇ.

Ὁ κ. Ἀλέξανδρος Μαζαράκης λέγει τὴν ἐπομένην ἀντιφώνησιν.

Θέλω νὰ ἐκφράσω ὅλην τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν εὐμένειαν καὶ ἐπιείκειαν τὴν ὁποίαν ἐδείξατε καλοῦντές με νὰ μετάσχω τῶν ὑψηλῶν ὑμῶν ἐργασιῶν χωρὶς πραγματικῶς νὰ ἔχω νὰ ἐπιδείξω τὰς πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς ἐπιστήμας ὑπηρεσίας ἐνὸς ἐκάστου ἐξ ὑμῶν.

Ἐμνημονεύσατε, Κύριε Πρόεδρε, πρὸ ὀλίγου τὰς ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας ἐν τῷ μέτρῳ τῶν δυνάμεών μου προσέφερον εἴτε ἐν τῇ ἐνασχόσει ἐν εἰρήνῃ καὶ ἐν πολέμῳ τοῦ κυρίως στρατιωτικοῦ ἔργου, εἴτε εἰς ἐργασίας συναφεῖς ἱστορικὰς καὶ ἐθνολογικὰς· ἀλλὰ δίκαιον εἶναι νὰ μὴ λησμονηθῇ ὅτι κατὰ τὴν πλήρη περιπετειῶν διαδρομὴν τῆς γενεᾶς μας, δὲν ὑπῆρξεν Ἑλληὴν ὅστις νὰ μὴ συμμετέσχευ εἰς τοὺς διεξαχθέντας ἀγῶνας καὶ νὰ μὴ προσέφευρεν εἰς αὐτοὺς ὅλας τὰς ψυχικὰς αὐτοῦ δυνάμεις καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του· ἐνώπιον δὲ τῆς ὑπερτάτης ταύτης θυσίας ὅλαι αἱ ἄλλαι ὑπηρεσίαι παραμερίζουν μετ' εὐλαβείας.

Δὲν πρέπει ἐπίσης νὰ λησμονηθῇ ὅτι δὲν δύναται ὁ στρατιωτικὸς νὰ περιορισθῇ ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς μελέτας καὶ ἐργασίας τοῦ ἐπαγγέλματός του ἢ μελέτη τῆς στρατιωτικῆς ἀλλὰ καὶ τῆς καθόλου ἱστορίας τῆς πατρίδος του, τῶν ποικίλων αὐτῆς σχέσεων πρὸς τὰ γείτονα Κράτη, τῶν γεωγραφικῶν καὶ ἐθνολογικῶν στοιχείων ἐπὶ τῶν ὁποίων βασιζονται αἱ ἐθνικαὶ διεκδικήσεις ἀποτελοῦν ἀπαραίτητον καὶ πολύτιμον ὕλικὸν ἐξ οὗ θὰ ἀντλήσῃ διδάγματα καὶ διὰ τὴν ἐν εἰρήνῃ ὀργάνωσιν καὶ τὴν ἐν πολέμῳ διεύθυνσιν τῶν ἐπιχειρήσεων καὶ θὰ καταστήσουν αὐτὸν ἱκανὸν νὰ παρὰσχη εἰς τὴν Πολιτείαν ἐν καιρῷ πᾶσαν ζητηθησομένην συμβολὴν χρήσιμον διὰ τὴν καθόλου διεύθυνσιν τῶν ἐθνικῶν ὑποθέσεων.

Δὲν μὲ τυφλώνει λοιπὸν ἡ μεγάλη αὐτὴ τιμὴ ὥστε νὰ ὑπεριτιμῶσω τὰς ἰδίας δυνάμεις· μοῦ γεννᾷ τὸνναντίον τὴν περισσότερον δι' ἐμὲ εὐχάριστον πεποίθησιν ὅτι ἠθελήσατε, εἰς τὸν κύκλον ὑμῶν τὸν περιλαμβάοντα ὅ,τι ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ σύγχρονος Ἑλληνικὴ διανόησις, νὰ μὴ μείνῃ ἔκτος μεγάλης τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας μερὶς συντελέσασα ἀληθῶς δι' ὅλων τῶν δυνάμεων αὐτῆς εἰς τὴν δημιουργίαν τοῦ νεωτέρου Ἑλληνικοῦ κόσμου, ὁ Ἑλληνικὸς δηλαδὴ Στρατός.

Καὶ ἀληθῶς ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς ὑπῆρξε καὶ ἔδρασε πάντοτε οὐχὶ πρὸς ἐξυπηρέτησιν συμφερόντων καὶ βλέψεων ἰδίων κοινωνικῶν τάξεων ἢ προσωπικῶν δυναστικῶν συμφερόντων, ὡς συνέβη εἰς τόσα ἄλλα Κράτη, ἀλλὰ, σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς τοῦ Ἔθνους, ἐξεπροσώπησε πάντοτε τὰ βαυότερα αὐτοῦ ἰδανικά, ἐπρωτοστάτησεν εἰς τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, βάσιν ἀπαραίτητον πάσης προόδου καὶ πνευματικῆς ἀννψώσεως.

Ἡ συμμετοχὴ ἀνδρῶν ἀσχολουμένων περὶ τὰ στρατιωτικὰ εἰς τὴν ὀμήγυριν τῶν διανοουμένων δὲν θὰ ἐξένιζε κανένα εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς ἀνθήσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ· ἡ ξηρὰ εἰδικοποίησις δὲν εἶχεν ἀκόμη δημιουργήσει τὰς τάφρους μεταξὺ τῶν μόλις διαμορφουμένων Ἐπιστημῶν καὶ οἱ ἠγούμενοι τῶν ἐνόπλων πολιτῶν διὰ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς Ἐλευθερίας τῆς Πολιτείας ἦσαν αὐτοὶ οὗτοι οἱ πολιτικοὶ ἠγέται οὓς ὁ λαὸς ἐξέλεγε διὰ τὴν διεύθυνσιν τῶν κοινῶν. Βάσις δὲ τῆς παιδεύσεως καὶ αὐτῶν καὶ τοῦ συνόλου τῶν πολιτῶν ἦτο ἀπ' ἐνὸς μὲν ἡ φιλοσοφικὴ μόρφωσις ἀπ' ἐτέρου δὲ ἡ ἀνά-

πτυξίς καὶ προπόνησις ὑγιῶν σωμάτων, αὐτὴ αὕτη δηλαδή ἡ βάσις πάσης ἀληθοῦς στρατιωτικῆς ὀργανώσεως εἰς πᾶσαν ἐποχὴν. Διότι ἐὰν ἡ ἁρμονικὴ τῶν σωμάτων ἀνάπτυξις καθίστα αὐτὰ ἱκανὰ νὰ ἀντιέξουν εἰς τοὺς πολεμικοὺς ἀγῶνας καὶ ἐδημιούργει φρόνημα ὑψηλόν, ἢ φιλοσοφικὴ τῶν ἡγετῶν παιδευσίς καθίστα αὐτοὺς ἱκανοὺς διὰ τὸ ὑψηλὸν ἔργον τῆς διευθύνσεως τῶν ψυχῶν, τῆς ὁδηγίας αὐτῶν μέχρι τῆς ὑπεριότητος πρὸς τὴν Πατριδα θυσίας.

Μέσα σὲ ὀλίγας, ἀπλᾶς, εὐθείας, εὐρύθμους γραμμὰς ἐδημιουργήθη εἰς τὴν χώραν αὐτὴν πᾶσα Τέχνη καὶ Ἐπιστήμη. Εἰς τὰ ὀλίγα σχετικῶς χρόνια ποὺ ἐξεδηλώθη τὸ «Ἑλληνικὸν θαῦμα» δὲν ὑπῆρξε πρόβλημα, ἀφ' ὅσα ἀπησχόλησαν καὶ συνεκίνησαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ὅλον τὸν βίον τῆς, ποὺ δὲν ἐμελετήθη καὶ δὲν ἔλαβε τὴν κλασσικὴν του λύσιν. Καὶ μέσα εἰς αὐτὰ τὸ στρατιωτικόν, στενωῶς συνδεδεμένον μὲ τὸ πολιτικόν, ἔλαβον τὴν ἀπλῆν, τὴν φιλοσοφικὴν των λύσιν. Φιλόσοφοι ὠργάνωσαν καὶ διώκησαν τὰς Ἑλληνικὰς Πολιτείας καὶ ἐδημιούργησαν συγχρόνως τὴν Ἑλληνικὴν στρατιωτικὴν τέχνην. Δὲν θέλω νὰ φανῶ ὑπερβολικὸς ἀνάγων, ὡς ἔκαμε διαπρεπῆς σύγχρονος στρατιωτικὸς συγγραφεὺς ἀλλὰ καὶ βαθὺς μελετητὴς τῆς Ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος, ὅλας τὰς βάσεις τῆς στρατιωτικῆς τέχνης, ὅλα τὰ ἀναλλοίωτα διὰ μέσου τῶν αἰῶνων στρατιωτικὰ ἀξιώματα εἰς αὐτὰ τὰ Ὀμηρικὰ ἔπη· ἀλλὰ βεβαίως δὲν ἀπομακρύνεται τις τῆς ἱστορικῆς ἀληθείας βεβαιῶν ὅτι τὰς αἰωνίας αὐτὰς ἀρχὰς ἀνευρίσκει εἰς τὰ ἔργα τοῦ τόσον ἁρμονικὰ συνδυάζοντος ὅλα τὰ φιλοσοφικὰ τοῦ θείου διδασκάλου του διδάγματα πρὸς ὅλας τὰς ἀρετὰς ἰδεώδους ἀρχηγοῦ, τοῦ Ξενοφῶντος.

Ἀνεξαορτήτως τῶν ἐξελιχθέντων μὲ τὰς προόδους τῆς ἐπιστήμης πολεμικῶν μέσων, δὲν ὑπάρχει ἐλιγμὸς στρατηγικὸς ἢ τακτικὸς, δὲν ὑπάρχει μὲ ἄλλους λόγους σύλληψις ἢ ἐκτέλεσις σχεδίου μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ποὺ δὲν ἔχει τὴν πηγὴν του, ποὺ δὲν ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην μίαν σελίδα τῆς ἀρχαίας ἡμῶν στρατιωτικῆς ἱστορίας. Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι οἱ μεταγενέστεροι δὲν εὗρον εἰς τὸ στάδιον τῆς συλλήψεως τίποτε καλύτερον ἀπὸ τὴν μίμησιν τῶν ἀθανάτων τούτων ὑποδειγμάτων, τὰ ὅποια μόνον προσήρμωσαν πρὸς τὰ νέα πολεμικὰ μέσα: ἀπὸ τὴν διὰ μικροτέρων δυνάμεων κύκλωσιν ἀμφοτέρων τῶν περὺγον τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Μιλτιάδου, τὴν ὁποίαν ἐμιμήθη

ὁ Ἀννίβας εἰς τὰς Κάννας, καὶ ἡ ὁποία ἀπετέλεσεν εἰς τὰς ἡμέρας μας τὸ ἄρθρον πίστεως τῆς γερμανικῆς στρατηγικῆς ἀπὸ τὴν ἀραιὰν τάξιν τοῦ Ξενοφῶντος τῆς ὁποίας ἀκριβῆς μίμησις ὑπῆρξαν μέχρι πρὸ ὀλίγων ἀκόμη εἰτῶν οἱ σχηματισμοὶ τοῦ πεζικοῦ ὄλων τῶν Εὐρωπαϊκῶν Κρατῶν ἀπὸ τὴν λοξὴν φάλαγγα τοῦ Ἑπαμεινώνδα, τὴν ὁποίαν ἀνέστησε Φρειδερίκος ὁ Μέγας διὰ τὰ τοῦ δώση σειρὰν νικῶν ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν κατὰ τοῦ πλευροῦ καὶ τῶν νότων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου τὴν ὁποίαν τσοάκις ἐφήρμοσεν ἀριστοτεχνικῶς ὁ Μέγας Ναπολέων.

Εἶπεν ὁ ἀπαράμιλλος οὗτος διδάσκαλος τῆς πολεμικῆς τέχνης ὅτι αὕτη εἶναι ἀπλή καὶ τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἐκτέλεσιν. Ἡ ἐπιτυχία τῶν μεγαλοφυῶν σχεδίων ἡ ὁποία ἐξησφάλισε τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν ὀφείλεται πρωτίστως εἰς τὴν τελειότητα τῆς ἐκτελέσεως· καὶ βάσις αὐτῆς ὑπῆρξεν ἡ ὑπερήφανος καὶ θερμὴ ἀγάπη πρὸς τὴν Πατρίδα, ἣς οὐδὲν σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον, καὶ ἡ ζηλότυπος ἄμυνα κατὰ παντὸς ἐπιδρομέως τῆς ἐλευθερίας αὐτῆς, κρηπίδος πάσης πνευματικῆς ἐξελίξεως, παντὸς πολιτισμοῦ. Δὲν εἶναι ὀλίγοι ἐξ ἐπαγγέλματος μισθοφόροι ποῦ ἐξησφάλισαν διὰ τῶν ὄπλων τὴν Ἑλληνικὴν ἐλευθερίαν· εἶναι οἱ ἴδιοι ποιηταί, οἱ φιλόσοφοι, οἱ πολιτικοί, οἱ καλλιτέχναι ποῦ ἐδημιούργησαν τὰ τροπαια κατὰ τῶν βαρβάρων, οἱ ἴδιοι τὰ ἔψαλαν, οἱ ἴδιοι τὰ ἰστόρησαν, οἱ ἴδιοι ἀνύψωσαν εἰς αἰῶνια σύμβολα τὴν εὐγνωμοσύνην πρὸς τὰς θείας δυνάμεις ποῦ τοὺς ἐνεψύχωσαν καὶ τοὺς ἔχαμαν ἱκανοὺς τὰ μεγαλοουργήσουν.

Εἰς ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀμόρφους ὄγκους τῶν ἐπιδρομέων αἱ χαρακτηριστικαὶ ιδιότητες τῶν Ἑλληνικῶν φαλάγγων εἶναι ὁ μικρὸς ἀριθμὸς, ἡ εἰς τὸν ὑπέριστατον ὁμως βαθμὸν ἀνάπτυξις τῶν φυσικῶν καὶ πνευματικῶν ιδιοτήτων τοῦ ἀτόμου καὶ σὺν αὐτῇ τῆς ἀτομικῆς πρωτοβουλίας, ἡ τελειότης τοῦ ὅπλισμοῦ, ἡ βαθεῖα παρατηρητικότης τῶν ἀρχηγῶν ἡ ὁποία ἐκλέγει τὸν κατάλληλον ᾠδον ἢ τὸν κατάλληλον ἐλιγμὸν διὰ τὴν Νίκην.

Ἄλλ' ἐὰν ἡ ἀνάπτυξις τῶν φυσικῶν, τῶν πνευματικῶν καὶ τῶν ψυχικῶν δυνάμεων τῶν ἀτόμων ἀποτελεῖ τὸν βασικὸν ὄρον τῆς ἀκμῆς τῶν λαῶν καὶ τῆς Νίκης τῶν στρατῶν, ἀπαιτεῖται ἀπαραιτήτως, ἐπὶ κινδύνῳ κατασπαταλήσεως τῶν πολυτίμων αὐτῶν δυνάμεων, ἡ ἀνωτέρα θέλησις, ἡ συναρμο-

λογοῦσα καὶ κατευθύνουσα αὐτάς, ἢ ἐμπνέουσα καὶ ἐπιβάλλουσα, ἢ προνοοῦσα περὶ πάντων, ἢ μὴ καμπτομένη ὑπὸ τῶν ἀτυχημάτων οὔτε μεθνομένη ἐκ τῶν ἐπιτυχιῶν. Εἰς τὴν ἀνωτέραν αὐτὴν θέλησιν, εἰς τὸν Ἀρχηγὸν ἀπέδωκαν δικαίως οἱ Λαοὶ τὰς δόξας καὶ τὰς ἀτυχίας των. Ἄλλ' ἐκεῖνο ποῦ δὲν ἠγνόησαν συνήθως οἱ πολλοὶ εἶναι ὅτι τὸ μυστικὸν τῆς ἐπιτυχίας δὲν ἔγκειται τόσον εἰς τὴν μεγαλοφυΐαν τῆς συλλήψεως νέων σχεδίων ὅσον εἰς τὴν πεφωτισμένην ἀλλ' ἄκαμπτον θέλησιν τὴν ἐπιβάλλουσαν τὴν τελειότητα τῆς ἐκτελέσεως τῶν διαταγῶν· αὕτη ἐξησφάλισε πάντοτε περισσότερον ἀπὸ τὸν ἀριθμὸν, περισσότερον ἀπὸ κάθε σοφὸν σχέδιον, περισσότερον ἐνίοτε καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ τεχνικὰ μέσα, τὴν Νίκην· ὁ πόλεμος διεξήχθη πάντοτε κυρίως μεταξὺ δύο ἀντιθέτων θελήσεων, μεταξὺ τῶν δύο ἀντιπάλων Διοικήσεων· καὶ ἐνίκησε πάντοτε ἢ πλέον διαναγῆς, ἢ πλέον ψυχραίματος, ἢ πλέον ἄκαμπτος, ἔστω καὶ ἂν ὑστέρει εἰς ἀριθμὸν ἢ πολεμικὰ μέσα. Δὲν εἶχε συνεπῶς ἄδικον, χαρακτηρίζων κἄπως ὑπερβολικὰ μίαν ὀρθὴν ἰδέαν, εἰς τῶν διασημοτέρων ξένων στρατιωτικῶν τῶν νεωτέρων χρόνων ὅταν ἀνεφῶναι: πότε ἕνας νέος Ἀλέξανδρος μὲ ὀλίγας χιλιάδας τελείως ἐξησκημένου, ὦπλισμένου καὶ πευθαρχοῦντος Στρατοῦ θὰ σαρώσῃ τοὺς ἀπειραριθμούς ὄγκους τῶν νεωτέρων Στρατῶν!

Βεβαίως δὲν θέλω νὰ ὑποτιμήσω τοὺς πολὺν περισσότερους σήμερον καὶ ποικίλους παράγοντας τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὴν σύνθεσιν ἐνὸς συγχρόνου Στρατοῦ· τὰ πολεμικὰ μέσα καὶ ὄργανα, τὴν ἀπαραιτήτως τελείαν εἰς ταῦτα ἐκπαίδευσιν. Δὲν ὑπάρχει σχεδὸν Ἐπιστήμη τῆς ὁποίας ἡ μελέτη καὶ αἱ ἐφαρμογαὶ νὰ εἶναι ξένα πρὸς τὸν καταρτισμὸν ἀξίου τοῦ ὀνόματος συγχρόνου Στρατοῦ· καὶ ὅσον μικρότερος ἀριθμητικῶς εἶναι ἕνας Στρατὸς τόσον ὀφείλει νὰ ἀντισταθμίξῃ τὴν ἀριθμητικὴν αὐτὴν ἀνεπάρκειαν μὲ τὴν τελειότητα τῶν ὕλικῶν μέσων, μὲ τὴν ἔντασιν τῆς ἐκπαιδεύσεως. Θὰ ἦτο ἐπικινδύνως ἐπιπόλαιον νὰ παραλείψῃ ἢ νὰ περιφρονήσῃ τις ἔστω καὶ ἓνα ἐκ τῶν παραγόντων τούτων. Πρέπει ὁμως νὰ δώσῃ εἰς ἕκαστον αὐτῶν τὴν προσήκουσαν ἀξίαν καὶ βεβαίως τὴν μεγαλητέραν εἰς τὴν Διοίκησιν, ἄνευ τῆς ὁποίας ὅλα τὰ ἄλλα κακῶς χρησιμοποιούμενα δὲν ἀποδίδουν ὅλον τὸ ὠφέλιμον αὐτῶν ἔργον· ἢ τελειότης ἄλλως καὶ ποικιλία τῶν ὕλικῶν μέσων δημιουρ-

γεῖ νέας ἀπαιτήσεις γνώσεων διὰ τὴν Διοίκησιν, πολὺ μεγαλητέρας ἀφ' οὗ εἰς ἄλλας ἐποχὰς ἀπῆται ἢ ἡγεσία ὀλιγαρχίδμων, ὁμοιομόρφως καὶ στοιχειωδῶς ἐξωπλισμένων Στρατῶν. Εἶναι οὐκ ἦντιον περιέργον ὅ,τι πολλάκις συνέβη ἐν τῇ ἱστορίᾳ, νὰ παρασκευασθοῦν Στρατοὶ μὲ ὅλα τὰ ὑλικά μέσα, μὲ ὄλην τὴν ἀναγκαίαν ὀργάνωσιν καὶ ἐκπαίδευσιν καὶ νὰ δοθῇ ὀλιγωτέρα προσοχὴ καὶ σημασία εἰς τὴν Διοίκησιν αὐτῶν, νὰ προτανεύσουν λόγοι συμπαιθείας ἢ εὐνοίας διὰ τὴν ἐκλογὴν τοῦ Ἀρχηγοῦ ἐκ τῆς ἰκανότητος τοῦ ὁποίου θὰ κριθῇ αὐτὴ τοῦ ἔθνους ἢ τιμὴ καὶ ἡ ἀσφάλεια, ἀρχηγοῦ δυναμένου νὰ χρησιμοποιήσῃ τὰς ὑπ' αὐτὸν ὑλικὰς καὶ ψυχικὰς δυνάμεις, νὰ κρατήσῃ ὑψηλὰ τὸ ἠθικόν, νὰ ἐκμεταλλευθῇ τὰς εὐνοϊκὰς περιστάσεις, νὰ προλάβῃ τὰ ἀνυχήματα ἢ νὰ περιορίσῃ τὰς συνεπείας αὐτῶν. Καὶ ἔχομεν πρόσφατα τὰ τελευταῖα ἔτη τὰ παραδείγματα καὶ τὰς συνεπείας τοιαύτης ἀσυγγνώστου ὀλιγαρχίας. Δὲν θέλω καὶ δὲν δύναμαι νὰ ὀμιλήσω περὶ γεγονότων τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς ἱστορίας· ὑπῆρξαν ὅμως ἄλλα Κράτη μεγαλύτερα τὰ ὁποῖα ἐπὶ μακρὰ ἔτη ὀργάνωσαν εἰς ἀφθαστον τελειότητα τὰς στρατιωτικὰς τῶν δυνάμεις, ἀνέπτυξαν εἰς τὸ ἀνώτατον ὄριον τὴν ἰσχὺν τῶν ὑλικῶν μέσων ἀλλὰ καὶ τὰς ἠθικὰς δυνάμεις καὶ τὴν αὐτοπεποιθήσιν τοῦ ἐνόπλου ἔθνους, κατήρτισαν καὶ ἠκολούθησαν Σχέδιον πλήρες καὶ προνοοῦν περὶ παντὸς δυναμένου νὰ παρουσιασθῇ ἀπροόπτου. Καὶ ὅμως Στρατοὶ τοιοῦτοι εἰσελθόντες εἰς τὸν πόλεμον μὲ ὅλα τὰ ἐχέγγυα τῆς ἐπιτυχίας εἶδον τὰς ἀξίας θανμασμοῦ προσπαθείας τῶν ἐκτελεστῶν συντριβομένας, τοὺς σκοπούς τῶν ματαιουμένους διότι ὑστέρησεν ἡ Ἀνωτάτη αὐτῶν Διοίκησις εἰς σθένος, εἰς ἐπιβολὴν, εἰς ἄγρυπνον παρακολούθησιν, καθ' ὃν χρόνον ἢ ἀντίπαλος Διοίκησις, παρὰ τὰς ἀρχικὰς ἀτελείας ὀργανώσεως καὶ σφάλματα προβλέψεως, ἀνέπτυξε τοῦναντίον πρωτοβουλίαν, ψυχραιμίαν καὶ ἐπιβολὴν δι' ὃν κατώρθωσε νὰ ἀνατρέψῃ τὰς δυσμενεῖς συνθήκας καὶ νὰ μεταβάλῃ ἐντὸς ὀλίγων ἡμερῶν τοὺς ἡττημένους εἰς νικητάς.

Ἄλλ' αἱ ψυχικαὶ ἀρεταὶ πὸν ἀπετέλεσαν τὴν βάσιν τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου ταχέως ἐφθάρησαν· ἐπῆλθεν ἡ ἀδιαφορία περὶ τῆς τύχης τῆς Πατρίδος, αἱ ἔριδες, αἱ διαιρέσεις καὶ αἱ μωραὶ προσωπικαὶ φιλοδοξίαι πὸν ἀνοιξαν διάπλατα τὰς πύλας εἰς τοὺς ξένους ἐπιδρομεῖς· ὑπῆρξαν αὐταὶ ἀτυ-

χῶς οἱ ἀχώριστοι σύντροφοι τοῦ ἀρχαίου, ἀλλὰ καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ καὶ τοῦ νεωτέρου Ἑλληνικοῦ κόσμου. Βυζαντινὸς Αὐτοκράτωρ γράφει εἰς τὰ ἀπομνημονεύματα αὐτοῦ περὶ τῶν συγχρόνων του ἀρχόντων τῆς Πελοποννήσου: «Οὔτε κακοπραγία οὔτε εὐημερία οὔτε χρόνος ὁ πάντα λύων διαλύειν δύναται αὐτοῖς τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔχθραν. Καὶ τῶν Λυκούργου νόμων πάντων ἀμελήσαντες, ἐνὸς μόνου τῶν Σόλωνος ἐξέχονται τοῦ Ἀθηναίου ἀκριβῶς, ὅς ἀτίμους ποιεῖ τῶν πολιτῶν τοὺς ἐν στάσει μηδεμιᾷ μερίδι προσκειμένους».

Καὶ μέσα εἰς τὸ θαμβωτικὸν φῶς τοῦ ἀνίσου καὶ καταπληκτικοῦ Ἱεροῦ ἡμῶν ἀγῶνος καὶ ἀργότερα εἰς τοὺς ἀγῶνας πρὸς συμπλήρωσιν καὶ ὀλοκλήρωσιν τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως, πόσαι σκιαὶ θλιβεραί, πόσοι ἀγῶνες καὶ πόσαι θυσίαι χαμένα χάρις εἰς τὴν ἔλλειψιν αὐτὴν πολιτικῶν ἀρετῶν, τὴν ὑπέρομετρον εἰς τὸ ἄτομον προσήλωσιν, τὴν τύφλωσιν ἀπὸ τὸ πάθος...

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι ἡ διὰ πρώτην φορὰν ἴσως εἰς τὴν Ἱστορίαν μας συνένωσις εἰς ἓν ὁμογενὲς Κράτος τοῦ μεγαλητέρου μέρους τῆς φυλῆς, θὰ εὐρύνη καὶ τὸν κύκλον τῶν σκέψεων καὶ τῶν αἰσθημάτων, θὰ ἀνυψώσῃ Διοικοῦντας καὶ διοικουμένους εἰς ὑψηλότερον ἐπίπεδον, θὰ ἐπιτρέψῃ τὴν βελτίωσιν τῆς τόσον ὑστερούσης ἀληθοῦς ἐκπαιδεύσεως, θὰ δημιουργήσῃ ἀγῶνας ἰδεῶν καὶ ὄχι προσώπων, θὰ ἐπιβάλλῃ τὴν ἔννοιαν τῆς μονιμότητος καὶ τῆς συνεχείας τῶν προσπαθειῶν, ἄνευ τῶν ὁποίων οὐδεμία σταθερὰ καὶ ἀξία λόγου πρόοδος εἶναι δυνατή, ἀλλὰ μόνον σπασμωδικαὶ διακυμάνσεις ὀφειλόμεναι ἐκάστοτε εἰς ὀλίγα πρόσωπα.

Εἰς τὴν ἀνύψωσιν αὐτὴν τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Ἑθνους μέγα εἶναι τὸ ἔργον τὸ ὁποῖον δύναται νὰ ἐπιτελέσῃ ἡ Ἑλληνικὴ Ἀκαδημία, δίδουσα τὸ παράδειγμα τῆς ἀφοσιώσεως εἰς τὰ ὑψηλότερα ἀνθρώπινα ἰδανικά, ἐπιβραβεύουσα τὴν ἀρετὴν καὶ ἐνισχύουσα τὴν προσπάθειαν πρὸς κάθε πνευματικὴν κατεύθυνσιν.

Καὶ ὑπὸ τὴν ἔννοιαν ταύτην παραλείπω ἐντελῶς τὸ πρόσωπον εἰς ὃ ἐν ἐπιεικείᾳ ἔπεσεν ἡ ἐκλογή Ὑμῶν καὶ βλέπω μόνον τὴν πρόθεσιν νὰ τιμήσετε τὴν ἀρετὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ κατὰ τὴν ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας Ἡμῶν τεταραγμένην περίοδον ἐνὸς αἰῶνος, ἡ ὁποία κατέληξεν εἰς τὴν ἔστω καὶ ἀτελῆ ἔθνικὴν ἡμῶν ἀποκατάστασιν.

Χάρις εἰς τὴν αὐτοθυσίαν του, εἰς τὴν λαοφιλίαν τῶν ὑψηλῶν ἰδανικῶν, εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν ὑλικῶν ἀπολαύσεων παρεσκεύασε διὰ τὸ ὅλον Ἕθνος βάσιν τῆς μελλούσης αὐτοῦ εὐημερίας, ἐδημιούργησε τὴν ἀτμοσφαιραν ἐντὸς τῆς ὁποίας εἶναι δυνατή, εἶναι ἐπιβεβλημένη ἢ ἐναμίλλως πρὸς τὰ λοιπὰ ἔθνη πρόοδος εἰς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς σκέψεως καὶ τῆς ἐργασίας. Εἶναι τόσον βαρεῖα αἱ ὑποχρεώσεις ἡμῶν ἀπέναντι τοῦ ὀνόματος, τοῦ παρελθόντος, τῆς Ἱστορίας μας, ὥστε δὲν μᾶς ἐπιτρέπεται νὰ ἀρκοῦμεθα φυτοζωοῦντες καὶ ἀντιγράφοντες τὰς προόδους τῶν ἄλλων. Οἱ ἀγῶνες μας διὰ νὰ ἀνακτήσωμεν τὴν Ἑθνικὴν Ἑστίαν δὲν θὰ ἔχουν ἀπέναντι τοῦ κόσμου λόγον ὑπάρξεως ἐὰν δὲν συνεχισθοῦν εἰς τὸ πεδῖον τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς προόδου.

Καὶ ὁ Ἑλληνικὸς Στρατός, ἐφ' ὅσον ἡ ὑπαρξίς του εἶναι ἀκόμη ἀναγκαία διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἡρέμου ἀτμοσφαιρας τῆς εἰρηρικῆς ἐργασίας, εἶμαι βαθέως πεπεισμένος ὅτι περιβαλλόμενος ὑπὸ τῆς στοργῆς καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Ἕθνους, ἥς τὸ Ὑμέτερον Σῶμα τόσον περιφανῆ ἔδωκεν ἀπόδειξιν, θὰ ἐξακολουθήσῃ ἄγρυπνος καὶ εἰς τὸ μέλλον νὰ παραστέκη φρουρός, μνήμων καὶ θεματοφύλαξ τῶν παραδόσεων τοῦ παρελθόντος, στήριγμα τῶν ἐλπίδων τοῦ μέλλοντος.

Ὁ κ. **Οἰκονόμος** λέγει τὸν ἐπόμενον ἀναμνηστικὸν λόγον περὶ τοῦ Στεφάνου Ξανθοῦδίδου.

Τὸ ἔτος 1928 ἔπληξεν ἐξάκις τὴν Ἀκαδημίαν διὰ τῆς ἀπωλείας ἐπιφανῶν συνεργατῶν ἐν τῇ περιφανεῖ ταύτῃ κονίστρα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπιστήμης.

Μετὰ τὸν Φωκίωνα Νέγγρον, τὸν Γεώργιον Ῥεμοῦνδον, Ἀγγελον Γκίνην, τὸν Παναγῆν Καββαδίαν καὶ τὸν Ῥήγαν Νικολαΐδην ἔκτος ἀφηρηπάγῃ ἀφ' ἡμῶν ὁ Στέφανος Ξανθοῦδίδης, ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας.

Ἐὰν οἱ ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονες ἀποτελοῦσι τὰς φωτοβόλους ἐστίας, αἱ ὁποῖα καταναγάζουσι τὸ ἐπιστημονικὸν στερέωμα ἐκάστης χώρας συντελοῦσιν οὐχὶ μόνον εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς διεθνοῦς ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς